

Engagementet var i top, da Københavns Universitet i samarbejde med Aarhus Universitet afholdt biodiversitetssymposium den 2. og 3. februar 2017.

Foto: Mikkel Rene Andersen

STOR INTERESSE FOR BEDRE NATURGENOPRETNING

At sikre biodiversiteten og vores natur på land kræver, at forskning og praktisk viden bringes i spil i et tværfagligt samarbejde. I mange år har det haltet gevaldigt, men nu samles man i et fælles forum. Det giver grund til optimisme, da erfaringen fra søer og vandløb er, at en vedholdende indsats nytter.

Om forfatteren

Kaj Sand-Jensen
Professor ved Ferskvandbiologisk Sektion,
Biologisk Institut,
Københavns Universitet
ksandjensen@bio.ku.dk

V iden fra forskning skal gerne udmøntes i praksis til gavn for borgerne og samfundet. I mange discipliner er forskning og praktik intimt forbundne. Sådan er det, når lægemidler testes klinisk før endelig godkendelse, og når ny teknologi og metoder til naturgenopretning afprøves i praksis. Ideerne må ud fra skrivebordene og laboratorierne og stå sin prøve i den virkelige verden. Den praktiske test af produkter og metoder er ofte

hundredyr og kræver tæt dialog med og økonomisk støtte af praktikere. Implementering af bedre løsninger kræver også overførsel af viden og accept fra beslutningstagere.

I 40 år har jeg været en del af det dialogforum mellem akvatiske forskere, ingeniører og statslige og kommunale medarbejdere, der arbejder med vandrensning og naturgenopretning af søer, vandløb og kystfarvande. Kontakten og vidensudvekslingen har vi sikret med fælles

møder og etablering af tre populærvidenskabelige tidsskrifter (senest *Vand & Jord*). Til sammenligning har det derimod knebet gevaldigt med at udvikle tværfagligt samarbejde og vidensoverførsel om naturen på land, og hvordan vi forvalter den optimalt. Men nu rykker det!

Naturen står højt på agendaen

Den 2. og 3. februar 2017 blev der afholdt biodiversitetssymposium på Københavns Universitet med 335 deltagere fra kommuner, stats-

Fotos: Theis Kragh.

Naturgenopretning med mirakuløs effekt. Udsigt over de druknede stubmarker et halvt år efter, at Filsø blev geoprettet. →

↑ Blot to år senere var alt det organiske stof borte, og søbunden var blevet koloniseret af sjældne plantearter – her krybende søpryd, som kun er kendt fra Filsø

lige styrelser, konsulentfirmaer, universiteter og grønne organisationer. Symposiet var arrangeret af Københavns og Aarhus Universitet og var det fjerde i rækken siden 2011. Mange kommuner prioriterer nu deltagelse i symposiet, således at de er talstærkt repræsenteret. Aage V. Jensen Naturfond og 15. juni-fonden, som sammen med Villum Fonden er de store bidragsydere til sikring og forskning i dansk natur og biodiversitet, var også til stede i de propfyldte auditorier. Der er ingen tvivl – biodiversitet og naturkvalitet står højt på deltagernes og øvrige borgeres agenda.

Både forskningsresultater, praktisk indsats samt juridiske, etiske og økonomiske aspekter blev diskuteret på symposiet. Erfaringer fra

vores nabolande blev præsenteret – fx et humoristisk indlæg om eksperimenter med dødt ved i Norges skove. Her sprængte man bogstaveligt 160 aspetræer i luften og kunne derefter følge indvandringen af træborende biller. Et spændende foredrag fortalte om hollandske erfaringer med naturpleje med græssende heste og kvæg i store områder, hvor man undlod at regulere bestanden og give tilskudsfoder om vinteren. Det betød, at intensiteten af dyrenes græsning varierede til gavn for plantelivet, og svage dyr døde af sult om vinteren til glæde for ådselsædere.

Borgerne drager i felten

Højt på symposiets emneliste stod borgerinddragelse i studier af biodiversiteten. Såkaldt *Citizen science*

har længe været en afgørende forudsætning ved landsdækkende kortlægning af planter, svampe, guldsmede, padder og fugle. Den nyligt publicerede kortlægning af samtlige danske plantearters udbredelse i 1300 ruder på 5x5 km fordelt over hele landet hviler således på en kæmpeindsats over mange år af omkring 100 frivillige, der har stået for langt det meste feltarbejde. Artskendskabet hos de frivillige feltbotanikere overstiger på dette område ekspertisen hos de professionelle med universitetsgrader.

Det er ikke en ny situation. I begyndelsen og midten af 1900-tallet var borgmester og lærer Esben Petersen i Silkeborg, urmager Hjalmar Ussing i Randers og landpost Carlo

Citizen science: Lystfiskere kan måle, veje og fotografere gedder inden de genudsættes. Det sort-hvide mønster på kroppen kan identificere det enkelte individ. Ved fangst og genfangst kan geddernes vækst og bestandsstørrelse beregnes i samarbejde med ferskvandsforskere.

Foto: Theis Kragh.

Jensen i Tarm nationale og internationale eksperter på artsidentifikation og kortlægning af vandinsekter i jyske vandløb. I dag kan citizen science styrke den lokale interesse og ejerskabet i en stadig fattigere dansk natur. Et aktuelt eksempel er brug af fotos til kortlægningen af de danske svampearter, som har afsløret en række nye arter for landet. Med nye målemetoder og fotografisk dokumentation af arter og miljøforhold – støttet af internetkommunikation mellem borgere og projektledere – kan repertoire og omfanget af borgerdeltagelse i naturstudier udvides i fremtiden.

I kommende studier af nye søer vil vi forsøge at inddrage lystfiskere i studier af geddernes vækst og bestandsstørrelse. Gedder går ikke i garnene, men fanges på stang. De enkelte individer kan måles og vejes, men også identificeres inden de genudsættes vha. det sort-hvide mønster på kroppen – omtrent som fingeraftryk hos os. Ved at fange og genfange gedderne, kan man fastlægge deres vækst, kondition og bestandsstørrelse.

En fælles forpligtelse

Få dage inden symposiet havde den private Aage V. Jensen Naturfond bevilget 64 millioner til forskning i naturforvaltning med motivationen: »Der er behov for ny viden, bedre forvaltningsværktøjer og et mere målrettet fokus, hvis dansk natur og biodiversitet skal gå mod lysere tider.« Ganske rigtigt. En ny NOVA-

NA-rapport viser, at der fortsat er tilbagegang for antallet af arter i 11 ud af 17 danske naturtyper. Tilbagegangen er særligt stor på land og fortsætter endog i de ”beskyttede” Natura 2000 områder. Det er en løftet pegefinger til kommunerne, som reelt er forpligtet til at sikre, at tilbagegangen stoppes i kommunalt- og privatejede områder, selv om forpligtelsen nok ikke er gået op for en del kommunalpolitikere.

Sikring af naturkvaliteten og biodiversiteten er en national forpligtelse. Danmark har faktisk både i FN, EU og Folketinget forpligtet sig til at stoppe tilbagegangen i biodiversiteten. I første omgang skulle målet nås i 2010. Da det ikke lykkedes, blev målet udskudt til 2020. Med mindre politikerne øjeblikkeligt sadler om, når vi heller ikke den udskudte deadline. Næringstilførslen er fortsat en enorm byrde for Danmarks natur på land og i vand. Intensiv skovdrift med kæmpemaskiner er skidt for skovene.

Vedholdende indsats skaber fremskridt

Lyspunkterne for biodiversiteten har været vandløb og søer. I perioden 1985-2015 efter tre Vandmiljøplaner og vedtagelse af forbedret håndtering af husdyr- og handelsgødning – krydret med genslyngning af vandløb, etablering af gydebanker og udyrkede bræmmer langs vandløbene samt oprettelse af 50 større nye søer – oplevede vandløbene en kvalitetsfremgang

for smådyr, ørred og laks, og adskillige søer fik klarere vand og flere vandplanter. Frem til 2015, inden vedtagelse af Landbrugspakken i februar 2016, så søer, vandløb og kystvande ud til, næsten som de eneste danske naturtyper, at kunne opfylde de vedtagne målsætninger om at stoppe tilbagegangen af biodiversiteten før 2020 og endog vende den til fremgang. Nu er fremtiden mere usikker.

Lyspunkterne for søer, vandløb og kystområder viser, at en vedholdende indsats skaber fremskridt for naturen og arterne. Etablering af nye søer og omdannelse af granplantager til lysåben græsningsskov kan til tider have næsten mirakuløse effekter. Her ligger den fælles opgave for forskere, jordejere, fonde og myndigheder at vende den nedvisnede natur til den grønne, oplevelsesrige natur. Det kan kun ske ved en vedholdende naturindsats, som udnytter den bedste viden og praktiske forvaltning.

Men skal det lykkes, er der ikke plads til de allestedsværende ødelæggende kompromisser, som eksempelvis betyder, at der i kystområder under langsom forbedring lukkes op for stærkt forurenende havdambrug og tilladelse til mere intensiv muslingskrabning. Det dur heller ikke, at der i naturbeskyttede vådområder alligevel gives tilladelse til, eller ikke gribes ind overfor, fortsat sænkning af vandstanden og tilførsel af gødningsstoffer. ■